

Teoloģijas doktors un Svēto Rakstu licenciāts Izidors Ancāns dzimis 1896. gada 16. jūlijā Līvānu draudzē Molakalna sādā. Viņa vecāki Gabriels un Anna bija zemkopji. Izidors, kā pats raksta savās atmiņās, bija dzimis rījā, jo tai laikā tēvs bija ar brāli izdalījis zemi un cēla māju jaunā vietā.

Jau agrā bērnībā zēns izrādīja lielu interesi grāmatām. Tēvs, linus kuldīdams, stāstīja pasakas, bet māte, vērpdama dziju, dziedāja tautasdziesmas.

1906. gadā Izidors Līvānu baznīcā, kur tolaik kalpoja prāvests Vitālijs Treibšo, pieņēma I Svēto Komūniju. Jau nākamajā gadā zēns uzsāka mācības I pakāpes pamatskolā Dubnas kreisajā krastā Muktupāvelos. Daudz grūtību zēnam bija jāpārvar, lai pārklātu pāri upei, sevišķi palu laikā.

1910. gadā viņš beidza 3 klašu skolu un līdz 1914. gadam mācījās Līvānu skolā.

1914. gada 11. jūnijā jauneklis, sajuzdams aicinājumu uz garīgo kārtu, iestājās Pēterpils Garīgajā seminārā.

1916. gada 5. martā Izidors saņēma 4 zemākās svētības. Visapkārt plosās I pasaules kara briesmas un piedevām vēl revolūcija. Sakarā ar šiem notikumiem un paredzēto Garīgā semināra slēgšanu Izidors Ancāns izstājās no semināra un nākamajā gadā iestājās poļu leģionā. No Pēterpils leģionu pārsūtīja uz Baltkrieviju un likvidēja. Ancāns pārbrauca uz Daugavpili un iestājās krievu armijā, kur viņu norīkoja darbā kancelejā. Taču politiskie notikumi strauji virzījās uz priekšu, 1920. gadā Daugavpili ieņēma poļi un Izidoru Ancānu aizveda gūstā.

Pēc atbrīvošanas no gūsta atgriezās dzimtenē un uzsāka darbu Ludzas pilsētā par valdes sekretāru.

Pēc daudziem pārdzīvojumiem, nodibinoties Latvijas valstij, I.Ancāns no jauna iestājās Aglonā jaunatvērtajā Garīgajā seminārā un 1922. gada 1. aprīlī — Ciešanu svētdienas priekšvakarā tiek iesvētīts par priesteri. Tā paša gada Baltajā svētdienā — Svētā Jura dienā Līvānu dievnāmā notika sen nebijušas svinības — jauniešvītītā priestera I.Ancāna pirmā Svētā Mise savas draudzes baznīcā, klātesot vecākiem un liellam ticīgo pulkam.

Dievkalpojumā par arhidiakonu ir B.Veržbickis, bet ļaužu pārpilnajā dievnāmā sprediķo Garīgā semināra profesors S.Zūlpo. Visam dievkalpojumam uzmanīgi sekoja vietējais draudzes prāvests A.Vizulis.

Pirmā darbavieta jaunajam priesterim bija pie dekāna P.Apšinieka Viļakā. Otrs nomināts bija uz Nautrāniem pie dekāna G.Zača. Pēc ierašanās Nautrānos jau pienāca cits norīkojums — uz Aglonu. Tur par draudzes prāvestu kalpoja Daniels Jasinskis. Tā kā prāvestam bija daudz pienākumu biskapa kūrījā, Ancāns bija vikārs Aglonā un faktiskais prāvests.

1923. gada 14. novembrī viņš saņēma biskapa A.Springoviča norīkojumu doties uz Romu studēt teoloģiju un Svētos Rakstus. Tā paša gada 25. novembrī I.Ancāns

laimīgi sasmedza Mūzigo Pilsētā. Nepilni 6 gadi pagāja studijās, un 1929. gada jūlijā I.Ancāns nokārtoja pēdējos eksāmenus un atgriezās Rīgā kā teoloģijas doktors un Svēto Rakstu licenciāts. Tūlīt bīskaps viņu nozīmēja par profesoru Rīgas Garīgajā seminārā.

1933. gadā Ancānu nosūta par Aglonas ģimnāzijas inspektoru, bet nākamajā gadā — par skolu kapelānu Ludzā. Savukārt Izglītības ministrija viņu 1935. gadā iecēla par Krāslavas ģimnāzijas direktoru. 1940. gadā, ienākot krievu armijai Latvijā, 12. oktobrī viņu atbrīvoja no direktora pienākumiem.

Vācu okupācijas laiku I.Ancāns sākumā pavadīja Krāslavā, kur palīdzēja sakārtot izpostīto baznīcu, Svētā Donāta kapelu utt. 1942. gada decembrī metropolīts A.Springovičs viņu nozīmēja par skolu kapelānu Varakļānos pie dekāna K.Kaļinkas. Bet jau 1943. gada jūlijā viņš kalpoja Daugavpilī. Tajā pašā gadā viņš ierodas Jelgavā, kur pārdzīvoja briesmīgo Jelgavas izpostīšanu. Skaistā un vēsturiskā Jelgavas katoļu baznīca ir vienās drupās. Pamazām atjaunojās dzīve karā izpostītajā Jelgavā. Taču sākās prāvesta I.Ancāna ciešanu gadi.

1950. gada 29. maijā viņu apcietināja un tā paša gada 2. decembrī notiesāja par dzimtenes nodevību ar brīvības atņemšanu uz 10 gadiem, izsūtījumu un mantas konfiskāciju.

Ieslodzījumā I.Ancāns pavadīja līdz 1956. gada 29. maijam. Pēc atgriešanās Latvijā viņš kalpoja par prāvestu Kuldīgā, bet 1966. gadā ir Jelgavas dekāns un Rīgas Garīgā semināra rektors.

Jau braucot uz prāvesta P.Rudziša bērēm 1968. gada 28. novembrī, I.Ancāns zīmīgi man izteicās, ka arī viņš gribētu tāpat nomirt — nevajadzētu slimot un nebūtu nevienam par apgrūtinājumu. Jāpiezīmē, ka P.Rudzītis nomira pēc insulta lēkmes, atgriežoties zakristejā pēc dievkalpojuma, kamēr ķesteris dzēsa sveces.

1969. gada 12. janvārī Jelgavā bija Svētās Ģimenes atlaidu dievkalpojums. Bija dziezgan auksta svētdiena.

Dekāns I.Ancāns sēdēja bīktskrēslā, bet vikārs Jānis Zalčs gatavojās kristīt bērnu. Tieši plkst. 10.50 atskanēja drausmīgs sprādziens no Raiņa ielas 9. mājas, kas atrodas pāri ielai.

Gāzes vada kondensāta savācēja avārijas dēļ gāze nokļuva minētā daudzstāvu nama pagrabā. No dzirksteles gāze un gaisa maisījums eksplodēja, sagraujot šī nama

vienu sekciju (15 dzīvokļus). Pēc laikraksta ziņām («Cīņa», 1969. gada 24. janvārī) bojā gāja 36 cilvēki, daudzi ievainoti. No minētā sprādziena katoļu baznīcā izbūzti logi. Atlaidu dievkalpojums tika pārtraukts, tikai klusināti skanēja harmonija, bija sākusies panika.

Sevišķi uztraucies bija dekāns I.Ancāns, uz kura bīktskrēsla uzkrita krietna porcija sadauzītu stiklu. Bija atkal izpostīta baznīca, kuras atjaunošanā tik daudz pūļu un līdzekļu bija ielicis dekāns I.Ancāns. Bija atkal jāstājas pie atjaunošanas darba.

Vēl bija vasarā nodoms apciemot visus savus piedērgos. Tas arī laimīgi izdevās. It kā juzdams aicinājumu sagatavoties mūžības ceļojumam, viņš iestādīja pie savas dzimtās draudzes dievnama Līvānos no Jelgavas atvestu ozoliņu. Jelgavā viņš uzmetumā sarakstīja testamentu, ņemot par paraugu bīskapa P.Stroda testamentu.

Un bija jāsteidz līdz rudenim sakārtot dievnamu. Darba bija vēl daudz. Un ceļot kādas smagas kāpnes, lai nokļūtu uz jumta, dekāns I.Ancāns pakrita. Bija insulta lēkme.

1969. gada 12. jūlijā dekāns I.Ancāns pārkāpa mūžības sliekšni. Tā nākamās priestera bēres pēc P.Rudziša bērēm bija I.Ancānam. Savāda sakritība.

Apbedīšana notika 16. jūlijā — Dievmātes Skapulieru dienā — dekāna I.Ancāna dzimšanas dienā, kad pirms 73 gadiem netaisnīgi ieraudzīja dzimtās zemes sauli.

Dievkalpojumu vadīja toreizējais bīskaps (vēlāk kardināls) I.Vaivods. Apbedīšana notika Jelgavas vecajos kapos, piedaloties pāri par 60 garīdzniekiem un kuplam ticīgo skaitam. Tagad I.Ancāna pēdējo atdusas vietu rotā gaumīgs piemineklis.

Kā cilvēks dekāns I.Ancāns bija ļoti draudzīgs un sabiedrīks, atsaucīgs, saprātīgs un necils. Viņš bija viegli pieejams un izpalīdzīgs. Tāpēc viņu cienīja ticīgie, un sevišķi jaunatne. Novēroju, ka Garīgā seminārā audzēkņi allaž brīvos brīžos pulciņos vien grupējās ap savu rektoru draudzīgās pārrunās, jo jaunatnei bieži ir daudz neskaidru vaicājumu, uz kuriem vislabāk var atbildēt sirnmalvis, pie tam tik izglītots un dzīves pieredzes pārbagāts, kāds bija I.Ancāns.

1991. gada 9. jūlijā I.Ancānu rehabilitēja. Rehabilitācijas apliecību parakstījis toreizējais ģenerālprokurora vietnieks (tagad ģenerālprokurors) J.Skrastiņš.

Šogad paiet 100 gadu no viņa dzimšanas. Šim notikumam gatavojas viņa bijušie audzēkņi, Garīgā semināra profesori, gatavojas dzimtā Līvānu draudze. Cerēsim, ka šajā jubilejā dienas gaismu ieraudzīs viņa plašais atmiņu klāsts par bērnību, studijām, izsūtījumu un darbību pēc atgriešanās dzimtenē. Žēl, ka šis atmiņu krājums ar autora pēkšņo nāvi palika nepabeigts.

Novēlēsim ievērojamam garīdzniekam I.Ancānam mūžīgu mieru.

**A.Budže,
Tilžas prāvests**